

többet már nem remélhette, hogy a katonai szövetség valaha is életbe lép. Világos, hogy az oroszok augusztus első felében véglegesen elvesztették reményüket. A történelem-tudósok valamikor majd csodálkozni fognak azon, hogyan bízhattak eddig is az eredményben és hogyan is volt türelmük ilyen sokáig folytatni a tárgyalásokat. Az oroszok sokat vártak Anglia és Franciaország közvéleményétől. A Németországgal való megneemtámadási egyezmény megkötése után a moszkvai polgároknak szinte hihetetlen volt, hogy a franciák és angolok még mindig túrik kormányaiikat, melyek a népeket ilyen veszedelembé sodorták.

Említettük már, hogy Lengyelország magatartása döntő volt az angol—~~orosz~~ tárgyalásokra. De ez a magatartás Chamberlain politikájának egyenes következménye volt. Chamberlain hatalomrajutásának első idejétől kezdve állandóan azt bizonyítgatta, hogy Oroszországgal nem óhajt semmiféle barátságot és nem akar a fasizmusnak ellentálni. És még valamit meg kell mondani: sem az angol közvélemény, sem az ellenzék, sem a konzervatív párt azon része, mely nem egyezett Chamberlain politikájával, nem vette észre, hogy a támadóval szembeni állandó engedékenység mind közelebb és közelebb viszik a világot a háborúhoz, senki sem harcolt elég eréllyel azért, hogy Chamberlaint megbuktassa.

Oroszország álláspontja világos volt. Azon fáradozott, hogy se Németország, se a szövetségeseik, sem pedig együttesen meg ne támadják. Nem kétséges, hogy egy Franciaországgal és Angliával megkötött szövetség lett volna a legjobb garancia az ilyen támadás ellen. De mivel az angolok ezt a szövetséget nem akarták, Oroszországnak be kellett érni a második védelmi vonallal — a Németországgal megkötött megneemtámadási szerződéssel. És Oroszországnak tökéletesen igaza volt, amikor ezt a módszert követte. Churchill nyíltan megmondta a parlamentben: „Tulajdonképpen miért is reménykedtünk abban, hogy Oroszország harcolni fog miértünk? Semmi kétség sem férhet hozzá: nekünk semmiféle jogunk sincs az ő jóakarataikra épp úgy, ahogy nekik sincs a mienkre.“ -

Világszemle

AZ UJJAÉPÜLŐ FRANCIAORSZÁG

Franciaország összeomlása óta két hónap telt el. Ez idő alatt a 200 család tartaléksapata, a francia vezető politikusok minden erejükkel folytatják háború előtt megkezdett munkájukat, a demokrácia végleges megsemmisítését. A tekintélyuralmi rendszert bevezetni szándékozó rendeletek mellett különleges bíróságot állítottak fel, melynek feladata a katonai vereség okait kikutatni és a bűnösöket megbüntetni. Pedig mindenféle, különösebb bírósági eljárás nélkül is megállapítható, hogy Franciaország a háborút vezetőinek antidemokratikus kormányzata és elnyomó politikája

miatt vesztette el. A tömegek csak az elnyomást érezték. Semmi kedvük sem volt imperialista célokért harcolni. Most az a helyzet, hogy azok, akik ezt az elnyomó politikát még élesebb formában folytatják, tegnapi társaikat, akikkel egy frontban állottak a nép ellen — bíróság elé állítják és felelősségre vonják a sikertelen háború miatt. Mit akar ezzel a francia kormány? Az antidemokratikus politika végzetes következményeit, az összeomlás terheit igyekszik a széles néptömegekre áthárítani. A rendkívüli bíróság és az előző kormány tagjainak elítélése csak díszlet, mely arra szolgál, hogy Petain és társai háborús bűneiket másokra kenjék. A speciális bíróság pedig, ha a volt miniszterekkel végzett, bizonyára nem fogja abbahagyni a munkát. Az „új rendszer“ megvédése céljából később is szükség lesz rendkívüli bíróságokra. Ezek a bíróságok azonban már nem miniszterek, hanem a nép fiait fölött fognak ítélni. Ugyanaz a 200 család, ugyanazok a vezetők, akik az egyenlőség, testvériség és szabadság jelszavával igyekeztek a francia tömegeket az imperialista háborúba vinni, az imperialista politika bukása után ezeket a jelszavakat, mint a „bomladozó demokrácia“ termékeit és mint a francia összeomlás okozóit megbélyegzik és — természetesen, ha majd akad valaki, aki élni mer velük, mint a rendszer felborítására törekvő bűnöst — elítélik. Így akarja a 200 család saját vereségét a nép vereségévé változtatni. A demokrácia lassú megölésének politikája a gyors megsemmisítés politikájává változik, nehogy a tömegeknek eszükbe jusson az igazi bűnösöket, a felbújtókat felelősségre vonni. E célból nem vetik meg a pár héttel ezelőtt még „ellenséges“ fasizmus legszélsőségesebb eszközeit igénybe venni. Imperializmusuk kifelé tehetetlen volt, befelé próbálják tehát azt a német megszálló seregek segítségével és maradék erejükkel a néppel szemben érvényre juttatni.

Franciaország társadalmi összetétele ma már egészen más, mint két hónappal ezelőtt. A háború forgatagában lélekzetelállító gyorsasággal pusztult el a kispolgárság, a reakció öntudatlan támasza. A középrétegek valahol a francia országutakon maradtak el. Akik a szörnyű menekülésből visszatértek, már csak koldusrongyaikat menthették meg. Vagyonuk, vagy járadékuk a hadikölcsönök és az „újjaépítés“ útjain került a nagytőke kezébe. A francia kispolgár jövője a bizonytalan, szenvedésekkel és nélkülözésekkel teli munkássors.

Az új kormány újjaépítési programjának tehát nincs valami nagy jövője.

ANGLIA ÉS A GYARMATOK

Az angol imperializmus még nem adta fel a harcot. A City pénzemberei mindnagyobb és nagyobb haszonra vágnak. A háború óta túl rövid idő telt el, a hadiipar úgyszólván alig dolgozott, a haszon még nem realizálható. Több gránátnak kell felrobannia, több ágyút kell elhasználni, hogy a nehéz életviszonyok között tengődő hadiiparosok élete valamennyire elvélhető le-

gyen. Mert valamiből csak kell élni és mi lenne a hadiiparral, ha nem használnák ki ezt a kedvező kis alkalmat? Mi lenne, ha a háború egyszerre csak úgy hirtelen, minden ok és haszon nélkül befejeződne? Ez kész merénylet lenne. Merénylet a Habeas Corpus évszázados joga, az egyéni szabadság és a tisztességes polgári haszon ellen. Már pedig ilyesmi Angliában, a demokrácia Franciaország utáni klasszikus hazájában, lehetetlen.

Anglia eddig még tulajdonképpen nem veszített semmit sem. Sőt, Lefoglalta a szövetségesek és semlekések hajóit, megtartotta azoknak aranyát, a dán, holland, belga és francia gyarmatok jogos örökösének tekinti magát, egyes gyarmatokra már a kezét is rátette, saját gyarmatain nagyobb vereség még nem érte. Pénze van, és ez a legfontosabb. Így fest a kép, ha a jelenlegi helyzetet nézzük. De, India függetlenségi mozgalma egyre erősebbé válik. Már nem elégszik meg a megígért dominiumi ranggal. Egyiptom-semmi kedve sincs angol érdekekért harcolni. A keletafrikai gyarmatok a francia fegyverletétel folytán elvesztették minden katonai jelentőségüket és erejüket. Távolkeleten a felbátorodott Japán egyre nyiltabban dolgozik azon, hogy az angolokat kiszorítsa. Gibraltar és Szuez nem működnek úgy, ahogy kellene. Mindkettőt a hátbatámadás veszélye fenyegeti. Az Északamerikai Egyesült Államok az amerikai partok mentén fekvő brit birtokokra teszik rá a kezüket és a Monroe-elvre való hivatkozással monopolizálják az Angliával folytatott kereskedelmet, úgy, hogy Anglia az USA-tól egyenesen függő helyzetbe került. És mindenki tudja: nem a Brit Birodalom megsegítése végett tette ezt az USA. A hadianyag szállítványok és baráti bizonygatások mögött csendes, de elkeseredett harc folyik a világalomért. Lassan az USA veszi át Anglia szerepét és az imperialisták koncertjében London már csak kontrázik.

Északamerika ma még rejtve, de azért már itt-ott észrevehetően kiterjeszti befolyását a csendes-óceáni szigetvilágra. A most bevezetett általános védkötelezettségi törvény és a mindnagyobb számokat elérő hadiköltségvetés mutatja legjobban, hogy az USA nagy mérkőzésre készül. Az amerikai politikusok az új- és az óvilág összecsapását elkerülhetetlennek látják. Az Egyesült Államok legelső sorban is Európa gyarmatvilágát akarja birtokába venni. Ma még bizonytalan, hogy az európai mérkőzésből melyik hatalmi csoport kerül ki győztesként, de az amerikaiak úgy látják, hogy akármelyik fél is győzzön, az USA-val való végleges leszámolás elkerülhetetlen lesz. Az elkövetkező mérkőzésben Európa mellett Ázsiával is számolnia kell az USA-nak. A csendes-óceáni gyarmatvilág birtoklása körül első sorban is Japánnal kell a helyzetet tisztáznia. Japán és Amerika viszálya mind mérgeesebbé válik. Amerika kedvező helyzetét felhasználva, egyelőre Angliát tölja előtérbe, éppen a régi angol receptet használva fel.

A gyarmatokért folyó harc tehát csak most kezdődik el teljes mértékben. Holland-India, Indokína, India és az afrikai gyarmatok, valamint a távolkeleti koncessziók és birtokok hamarosan a világpolitika előtérbe kerülnek.

DÉLKELETEURÓPA

A középeurópai sajtó nagy dobbal kürtölte világszerte, hogy a tengelyhatalmak már hozzáláttak Európa ujjírendezéséhez. A salzburgi megbeszélésekben az ujjírendezés első jeleit látták. Egyes köröket kínosan érintett azonban a román kormány magatartása, mely semmiképen sem erősítette meg a sajtó állítását, hogy Délkeleteurópa vitás kérdéseit is a tengelyhatalmak fogják eldönteni. A dolgok úgy állanak, hogy itt a győzelem ellenére sem diktálhatnak úgy, ahogy akarnak. A háború túlságosan lekötí erőt. Nem szívesen néznének tehát egy új tüzfészket Európában. Ezenkívül semlegességi politikája révén a Szovjetunió hatalma is egyre jobban kiterjed, érdekei — ha ugyan egyelőre erről nincs is még szó — határozottan megkövetelik, hogy határai közelében nyugalom legyen. Épp ezért nem olyan egyszerű a helyzet, mint ahogyan azt egyes lapok beállítják. A háború csak most kezdődött — ahogy Molotov mondta — a vége egyáltalában nem látható. Mégkevésbé látható előre a háború kimenetele. Még nincs végleges döntés és ezért nem lehet csak úgy szabadon, minden megkötés nélkül rendezkedni, még akkor sem, ha a délkeleteurópai államok kormányai többé-kevésbé a tengelyhatalmakkal rokonszenveznek.

Olvastad a legújabb

HI D-könyvtárat?

Azonnal rendeld meg!

SZOVJETUNIO

A Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa legutóbbi ülése nagy horderejű ügyekkel foglalkozott. Három állam és két tartomány került vissza a Szovjetunió keretébe. Szovjetunió semlegességi politikája

már látható és kézzel fogható eredményeket mutat fel. Amíg nyugaton az imperialista hatalmak fegyveres erővel és erőszakkal igyekeznek érvényt szerezni hódító törekvéseinek, addig keleten békes eszközökkel, a népakaratnak megfelelően, népi erőre támaszkodva új rendszer terjeszti ki uralmát egyre nagyobb területekre.

Molotov beszéde világszerte nagy visszhangot keltett. A Szovjetunió ma már olyan helyet foglal el a világpolitikában, hogy nélkülük dönteni és érdekeiket figyelembe nem venni lehetetlen. Épp ezért figyeltek fel mindenütt erre a beszédre. Természetesen minden állam sajtója az illető állampolitikával igyekezett összeegyeztetni a beszédet. Kivételt azok az államok képeztek, melyekről Molotov félreérthetetlenül nyilatkozott. Ezek között szerepelnek Anglia, Törökország, Irán, Északamerika és Japán. Míg Anglia igyekezett átsiklani a neki kellemetlen megjegyzéseket, az USA nem titkolta, hogy a külügyi népbiztos őszinte beszéde nem tetszik neki. Törökország és Irán, melyek az angol-francia szovjetellenes tervekkel kapcsolatban meglehetősen gyanús szerepet játszottak, igyekeztek mentegőzni, de nem valami sikeresen.

Molotov beszédének egyes részleteiből jóslásokba bocsátkozni merész dolog lenne. Egyet azonban nem lehet figyelmen kívül hagyni. A beszéd végén a Szovjetunió külügyi népbiztosa megemlítette, hogy az ország eddigi megnövekedése tagadhatatlanul nagy sikert jelent, de a szocialista állam a jövőben még nagyobb sikereket fog elérni. Ehhez pedig nem szükséges bővebb magyarázat.

Szobotica, 1940. augusztus 19.

Szántó Arpád

Magyar múlt

B e v e z e t é s

Amikor tavaly megindítottuk a **HID- KÖNYVTÁRT**, munkánkban új utakat szeretttünk volna nyitni. Fel akartuk tárni a magyar múltat, úgy, ahogy az a maga történelmi valóságában lejátszódott, minden szépítés és túlzás nélkül. Úgy gondoltuk egyetlen magyarnak sem lesz érdektelen, ha népe történelmének őszinte, tárgyilagos ismertetését olvashatja, ha visszapillantást nyitunk neki a nemzeti múltja és felfedjük azt az igazi történelmet, amit a hivatalos történetírók eddig — beállítottságuknál fogva — elhallgattak.

A magyar sorsról írva, vagy szólva a jelen kérdéseinek tárgyalásánál is elkerülhetetlenek a történelmi hivatkozások és az, aki a múlt eseményeit csak hiányosan, vagy pedig egyáltalában nem ismeri, értetlenül áll ezek előtt. Mindenképen szükséges tehát, hogy amennyire lehet röviden, de főbb vonásaiban vetítsük olvasóink elé a magyar múltat. Nem akarunk folyamatos történelmi munkát adni itt. Csak a magyar történelem, a magyar társadalom fejlődésének egyes döntő